

Balua jaka Pauli kwa Aloma Ulongulelu

Kitabu sa Aloma jandikwi nu ntumi Pauli kuwesikana kati ja saka 54 au 58 baada jukusaliwa Yesu Kilisitu. Pauli jwabia ngasejuhikiki ku Loma henu jwaandika kitabu hesi ili kwaapwagi bandu buku Loma boti yani Ayaudi na banga Ayaudi kuhusu Kilisitu. Jwaandika balua heji ku musi uku Kolintu kojwabia jutamiki masoba masokopi. Pauli jwaandika ili bandu ba ndema yoti bunhobalia nukunzetake Yesu Kilisitu, mu lipungu 16:26.

Kitabu sa Aloma ndi kitabu su muhimu kwa bandu babunhobale Kilisitu kila pandu na kila kipindi ndaba Pauli juandiki hotuhotu na juhelasi sapi uokopu gotuwesa kupata kupete Yesu Kilisitu. Pauli kabee jujonganisi Lijambu la Amboni laka Yesu Kilisitu ni Lilaganu la Mwandi. Asomi bingi apwaga ana nsitali nkolongu mukitabu hesi gupwaga mulipungu la 1:16 gupwaga, “Nepani ngamoni iyon kulandi Lijambu la Amboni laka Kilisitu, ndaba lenieli ndi makili gaka Sapanga gakaagombo bandu boti baahobale, kutumbuli Ayaudi hoti mbaki bandu ba ndema yoti.” Pandu pu utumbuli pi kitabu senze kutumbuli sula 1-12 jitweli malobi ga siolojia na, pandu pa pili kutumbuli sula ja 13-15 jilongali majambu gu kuhenga bandu paakuba ajongini ni Kilisitu.

Gagabii nkati

Pauli jutumbuli balua jaki su kulilongulake mweni nu kupwaga jombi ndi jojwaandiki. Lipungu la 1:1-15.

Kabee Pauli jaandika kupwaga mundu hejubii na uokopu goguwesikana kupata kupete Yesu Kilisitu. Linga mu lipungu la 1:16-11:36.

Baada jahaga Pauli jwaalagalaki namuna jukutama paakuba ajongini ni Kilisitu. Lipungu la 12:1-15:13.

Pauli jujomuli kuandika kitabu sa Loma senu sa kwaalamuki bandu babunhobale Kilisitu buku Loma. Lipungu la 16.

¹ Nepani Pauli ntumisi waka Yesu Kilisitu, nunhandaki balua jenze. Sapanga junhagwi kuba ntumisi nukunhenga nandila Lijambu la Amboni lejumbeki Sapanga.

² Pamwandi Sapanga jwaalagila bandu Lijambu la Amboni lende kupete alota baka Sapanga ngati hekuandikwi mu Maandiku gaka Sapanga.

³ Lijambu la Amboni lende lunndongale Mwana waka Sapanga, ndi Bambu witu Yesu Kilisitu jowwasaliwa ki nhyega mulukolu lwaka Daudi,

⁴ jojuwe kupete usapi waki na kwa makili gaka Loho jaka Sapanga, jwalangiswa kuba mwana waka Sapanga kupete kuyoka kwaki yani Yesu Kilisitu Bambu witu.

⁵ Nukupete jombi, ne jumbeki wamboni waka Sapanga nguba nuntumi, ili kupete jombi naalongulakia bandu ba ndema yoka anhobalia nukunzetake Kilisitu.

⁶ Mwanganya montama ku Loma kabee mmbi nkati ja bandu haba, ankemiki mmbia mwabandu baka Yesu Kilisitu.

⁷ Ndienu nunhandaki mwanganya mwaboti mwentama ku Loma mwee mwabandu bampalika na Sapanga, na ankemiki mmbia mwabandu baki.

Tunndobee waamboni waka Sapanga nu lukwali kuhuma kwaka Sapanga Atati bitu na kwaka Bambu Yesu Kilisitu.

Kunsengu Sapanga

⁸ Kabula ja goka nunsengu Sapanga wangu kupete Yesu Kilisitu ndaba jinu mwanganya, ndaba kuhobale kwinu kujogwaneka kila pandu pundema pani.

⁹ Sapanga jo nuntumaki kwa mwoju wangu goti pa nandi Lijambu la Amboni laka Mwana waki ndi jojumona nukunyoana ndaba jumanya ndenda kunkomboka mwanganya,

¹⁰ masoba goa panunndoba Sapanga. Nundoba Sapanga ana jupai, jumbekia napwasi ja sapi jukuika kwinu kwa masoba gani.

¹¹ Ndaba ndokule ngamaa kummbona mwan-ganya ili mbata napwasi juku mmbaguli nhupi ja loho ili mmbia nganganganga.

¹² Sembala mmanyanya senze, mwanganya na nepani twitenda kugangamalisana moju, kuhobale kwangu nepani kwanzangatia mwanganya nukuhobale kwinu mwanganya kwinyangatia nepani.

¹³ Mwaalongu bangu, mbala mmanyanya mala jingi napala kuhika kwinu, lakini mbaka sajenu atei kumbenga. Napai ngamaa kuhika ili nhwesa kunzangati mwanganya ili ngangamala

mukuhobale, ngati henaajangatia bandu bangi bandema yoti.

¹⁴ Ndaba leniheli lihengu lango, kwaalandi bandu boti, bandu baasomiki na banga kusoma, bandu bana malangu na banga malangu.

¹⁵ Ndaba ndokule ngama kunndandi Lijambu la Amboni kwinu mwanganya kabee mombi ku Loma.

Makili gi Lijambu la Amboni

¹⁶ Nepani ngamoni iyoni kulandi Lijambu la Amboni laka Kilisitu, ndaba lenieli ndi makili gaka Sapanga gakaagombo bandu boti baahobale, kutumbuli Ayaudi hoti mbaki bandu ba nndema yoti.

¹⁷ Ndaba Lijambu la Amboni lilangi sapi namuna Sapanga hejwaajetake bandu kuba baamboni palongi jaki. Lijambu lee heli lihengeka sukuhobale, tumbuka puwanzu mbaka pamwisu, ngati Malobi gaka Sapanga egapwaga, “Mundu jwa amboni palongi jaka Sapanga jwitama kupete kuhobale.”

Likosa la bandu

¹⁸ Ndaba inyela yaka Sapanga jilangiswi kuhuma kunani kwaka Sapanga banga kunzogopa jombi na abaja boka baapenga usakaka kupete uliya.

¹⁹ Ndaba goti majambu gagunhenga Sapanga jumanyikana kwabu gabonakini ndaba Sapanga weni jwaalangi pangwendu.

²⁰ Tumbuka Sapanga pa jwabomba nndema, makili gaki ga yaka petapeta nu ukolongu waki hata ngati ngase ubonikana kwa mihu, lakini

gabonikana kupete hindu yejubombiki. Henu ngabiiwesi kulikengale kwi indela jokapi.

²¹ Hata ngati bumanya Sapanga lakini ngase bundumbali wala kunsengula ngati hekupalika. Badala jaki, mawasu gabu gabiya ganga na mana na mioju jabu jatweli lwiye.

²² Awasali abii na malangu lakini ngaseabii na malango.

²³ Akotoka kundumbali Sapanga jojutama yaka petapeta, badala jaki alumbali imong'umong'u yealenganaki kuba ngati mundu jojukua, yeyuye ibi ngati bandu, inyama yeibeleka, ijuni, au iumbi yeikwaba.

²⁴ Ndaba jahela, Sapanga jwaalekiki apwata kutokule kwiliya mu myoju jabu nukuhengane majambu giyyoni mu nhyega jabu.

²⁵ Ang'anambwi usakaka waka Sapanga kuba isoli, bikigungamali nukuhitumaki hindu yejubombiki Sapanga nukundeka Sapanga jojubombiki, jojupalika kulumbaliwa yaka petapeta, Amina.

²⁶ Ndienu Sapanga jwaalei apwata kutogule kwabu kwiiyoni. Hata haka mbomba bakotuka kugone na aka alomi babu ngati Sapanga hejabombiki, nukutokule kugone nakambomba ajabu.

²⁷ Akanalomi nabombi ahelahe akotoka kugone nakambomba nukugone na akanalomi ajaki. Ahenga mahengu giyyoni, kupete kuhenga hela bililete beni mang'aliku ga apalika kupata ndaba jukuhenga mahengu mabaja.

²⁸ Ngati bandu heakaniki kuba na Sapanga, najombi Sapanga jwaalekiti apwata malangu

gabu giliya, jwaalekiki aheenga ganga kupalika kuhenga.

²⁹ Atwelii kila uliya na wii gwakila namuna juubaja na soju na ugoni na kukomana. Atwelii wipu na kukoma na isoli na kutokule kuliya nu kugamba,

³⁰ nu kwa akakopakangane bandu isoli na babunsuki Sapanga na baatondoka na baabi ni ing'omu kabee atenda kukipuna atonga majambu giliya, banga kwaajetake ahengo na amabu babu.

³¹ Ang'ang'a na banga kuhobaleka na banga kuba nu upali na banga ni ikiya kwa bandu bangi na banga kuhenga sealagi beni kuhenga.

³² Amanyi malagalaki gaka Sapanga gapwaga bandu baatenda majambu ngati haga, apalika kuwa. Ganiaga ngase atenda pee beni ila kabee baajetake bangi baatenda majambu ngati haga.

2

Kutemu kwaka Sapanga

¹ Henu unkosi wangu ana untemu bandu bangi, ngaguwesi kulikengale, hata ngati gukubi wanya. Ndaba, hewaatemu bangi, ulipeke yaambamba wamweti ndaba na weapa gutenda majambu agalagala gagutemu.

² Tumanya kutemu kwaka Sapanga kwa bandu baatenda majambu ngati haga ndi kutemu kwa sakaka.

³ Lakini unkosi wangu weapa we waatemu bandu baatenda majambu ngati haga koni na wamweti uhenga majambu ngati gagaga, boo, uwasali lee wiijepa kutemuliwa na Sapanga?

⁴ Au lee uhulongama waamboni waki nkolongo, na kuinakali kwaki nukulendale kwaki sanga kumanya boo, waamboni waka Sapanga hogu utulongo kujetake mahakau nukugaleka?

⁵ Lakini ndaba jii ng'omu na mioju jii janga kupala kujetake mahakau na kugaleka, nahenu mulibeke mwabeti mang'aliku gingi lisoba laka Sapanga inyela yaki nu kutemu kwaki ngati hejupala mweni kwiitenda kubonikana.

⁶ Lisoba leheli Sapanga anndepa kila mundu kulengana na sejuhengi gaki.

⁷ Bandu bahenga majambu gaamboni sangakusoka koni ataputa ulumbi kuhuma kwaka Sapanga ni isima na womi wanga na mwisu, Sapanga jwaapekia womi wa masoba goti.

⁸ Lakini bangi baapwata majambu gabu beni na baakana usakaka waka Sapanga nukupwata ubaja, sakaka Sapanga jwaatemula kwii nyela yaki ngolongu.

⁹ Mang'aliku nu ubini gampata mundu jokapi jojutenda ulia. Gaapata hoti Ayaudi mbaka bandu banga Ayaudi kabee.

¹⁰ Lakini Sapanga jaaapekia ulumbi ni isima nu lukwali bandu boti baatenda majambu ga amboni, jwaapekia Ayaudi hoti na bandu banga Ayaudi kabee.

¹¹ Ndaba Sapanga ngase jujangati bandu boti sukubagu bangi.

¹² Bandu boti baatei mahakau sanga kugamanya Malagalaki gaka Musa biikuwa sukutemuliwa bila Malagalaki, na baatei mahakau koni amanya Malagalaki, biitemuliwa kupete malagalaki.

¹³ Ndaba nga bandu baajogwane pe Malagalaki gaka Musa ndi abonekana baamboni kwaka Sapanga, ila bandu baajetake Malagalaki ndi babibonikana baamboni palongi jaka Sapanga.

¹⁴ Bandu Banga Ayaudi ngaseabi na Malagalaki gaka Musa, lakini paahenga ngati egapalika Malagalaki sukulongoswa na mioju jabu, bombi akuba ndi Malagalaki hata ngati ngaseagamanyi Malagalaki gaka Musa.

¹⁵ Bombi alangi sekipalika mu Malagalaki gagaandikwi mu myoju jabu, koni moju wabu ulangi lijambu leheli, ndaba mawasu gabu mala jingi gatenda kwaataki na mala jengi gatenda kwaakengale.

¹⁶ Henu, kupete Lijambu la Amboni lenandi nepani ndi hekwiibia lisoba lela Sapanga pajwi-itemula kupete Yesu Kilisitu majambu gaahengiki bandu pu ujobu.

Ayaudi na Malagalaki

¹⁷ Henu boo wehapa? Wehapa, ana ulikema wamweti Nhyaudi, guhobale Malagalaki gaka Musa nukukipuni kuba mwana waka Sapanga,

¹⁸ kupete Malagalaki gaka Musa ugamanyi gajupala Sapanga kabee guwesa kuhagu majambu gaamboni.

¹⁹ Ulimanya wehapa ukilongosi wa bandu banga kulinga na wehapa unang'anu wa bandu baabii palwii,

²⁰ ulibona weapa gu mmbola wa bandu ang'ang'a nu mbola wa bana akeke ndaba nhwasali mu malagaliki mbii na umanyi nu usakaka.

²¹ Henu weapa, gwaabola bangi ndaba jaki ngase gulibole wamwete? Wehapa walandi bangi biijiba na wamweti gutenda kujiba.

²² Weapa gupwaga, “Mundu jwiitenda ugoni,” koni wamwe utenda ugoni. Gusuki imong'umong'u yi isapanga ndaba jaki wamweti gujingi nukujiba mali gingi mu nyumba ji isapanga.

²³ Weapa weukipuna ugamanyi Malagalaki gaka Sapanga lakini umpoa Sapanga lihamu sukukotoka kuhenga ngati malagalaki hegapala?

²⁴ Ngati Maandiku gaka Sapanga hegapwaga, “Bandu banga Ayaudi alitondwi liina laka Sapanga ndaba ja majambu ganhenga mwa Ayaudi mwanganya.”

²⁵ Kuseku jandu kwaku kwiibia kwasakaka ana gujetake Malagalaki, lakini ana ngasegutenda ngati Malagalaki hegapala, kuseku jandu kwaku kukuba ngati mundu jwanga kusekujandu. Ndi-enu mbanga wakahigali sanga kuseku jandu.

²⁶ Ana bandu banga Ayaudi banga kuseku jandu ahenga gagapalika mu Malagalaki, boo, kutama bila kuseku jandu kwabu ngase kubonikana le ngati asekwi jando?

²⁷ Henu bandu banga Ayaudi bantemula mweapa mwa Ayaudi mwensekwi jandu nukugamanya Malagalaki gaka Sapanga ana ngasenhenga ngati Malagalaki hegapala.

²⁸ Ndaba nga kila mundu jojubonikana kunza kuba Nhyaudi ndi Nhyaudi wa sakaka kabee mundu ngasejukuba nhyaudi wasakaka ati ndaba jusekwi jandu nhyega.

²⁹ Nhyaudi wa sakaka ndi mundu jojubi nhyaudi nkati, ndi jojusekwi jandu mu moju. Ganiaga ndi majambu gu mu loho, na nga majambu gagabi mu maandiku gagabi mu Malagalaki. Mundu ngati hoju ngase jupata ulumbi kuhuma kwa bandu ila ulumbi kuhuma kwaka Sapanga.

3

¹ Nhyaudi jubii na sindu boo kikolongu kupeta bandu bangi? Au boo, Ayaudi baajonzuki sindu boo ngani kupete kuseku jandu?

² Hena, Kibii sekijonzukeka kila upandi. Sapanga jatumbulia oti kwaapeke Ayaudi malobi gaki.

³ Henu kwibia boo, ana bangi babu akotwiki kunhobale Sapanga? Boo, kukotoka kuhobale kwabu kwiiboa lee kuhobaleka kwaka Sapanga?

⁴ Ngaela! Sapanga juigali kuba jojuhobaleka masoba goka hata ngati kila mundu julonge isoli. Ngati hegapwaga Maandiku gaka Sapanga,

“Kila hegulonge, malobi gaku gakubaa ga sakaka,
pa witemuliwa,

wehapa ndi wibia we guwesa.”

⁵ Ana mahakau gitu galangi Sapanga jutenda gaamboni, henu twiipwaga bole? Boo, ana jututemwi twiipwaga lee Sapanga jutenda liya. Pamba nonge kwa mawasu gikimundu.

⁶ Ngahela! Nakwakabii hela Sapanga jwakawesa boo kwa atemu bandu bu punndema?

⁷ Mundu juwesa kupwaga ana, “Ana isoli yangu ijangati kulangi usakaka waka Sapanga nukujonzuke ulumbi waki, henu ndaba jaki nepani andemu kuba namundu mwana mahakao?”

⁸ Kulengana nukupwaga ana, tuhenga majambu giliya ili tupata gaamboni! Ndi bangi hebututondula sukututaki tupwagiki hela. Biitemuliwa ngati hekupalika.

Ngamundu jwaamboni palongi jaka Sapanga

⁹ Henu tupwaga kike? Boo, twa Ayaudi lee twaamboni kupeta bandu bange? Ngahela! Ndaba anangi kupwaga Ayaudi na bandu banga Ayaudi boka abii pai ja makili ja na mahakau.

¹⁰ Ngati maandiku gaka Sapanga hegapwaga, “Ngamundu hata jumu jwaamboni palongi jaka Sapanga,

¹¹ nga mundu jumwa jwana malangu wala ngakuba mundu hata jumu joantaputa Sapanga.

¹² Boti atei kung'anambuka boti atei kukosa nga jojutenda gaamboni, ngasejubii hata jumu.

¹³ Milomu jabu jibii ngati matenge gaayekwi gaganunga, ni ilimi yabu ilonge isoli mu milomu jabu gapita malobi gana sumu ngati gi lijoka.

¹⁴ Malobi ga alonge gatweli yaambamba nu usungu.

¹⁵ Magolu gabu gajojuke kukoma bandu.

¹⁶ Pokapi pa ajenda aleta ling'ai nuku kuhalabana hindu.

¹⁷ Ngaseamanyi kutama su lukwali.”

18 “Ngase bunzogopa Sapanga hata kidogu.”

19 “Henu tumanyiki ana malobi goka gagalongi mu Malagalaki gaka Musa, gaapwaga bandu boti baalongoswa na Malagalaki ili kila mundu jii-wesa kulikengale, ili kulangi bandu boti apalika kutemuliwa na Sapanga.

20 Henu nga mundu hata jumu jojubalangiwa kuba jwaamboni palongi jaka Sapanga sukukamulaki Malagalaki, ndaba Malagalaki gehaga gunzangati mundu kumanya ana juhengiki mahakau.”

Kujetakewa na Sapanga kukuhobale

21 Lakini henu indela jaka Sapanga ja kwaajetake bandu kuba baamboni palongi jaki jibonikini pangwendu, kabee bila kugahenga Malagalaki. Malagalaki gagaandikwi na Musa na Alota baka Sapanga alongale lijambu leheli.

22 Sapanga jwaajetake bandu kuba baamboni kwi indela jukunhobale Yesu Kilisitu. Sapanga jutenda ela kwa boka babunhobale Kilisitu ndaba ngasejibi tofauti kati ja Ayaudi na bandu banga Ayaudi.

23 Bandu boka atei mahakau nukupongukewa nu ulumbi waka Sapanga.

24 Lakini kupete waamboni wa bwaka waka Sapanga bandu boti ajetakeka ku kuba baamboni palongi jaka Sapanga kupete Yesu Kilisitu jojwaakombwi.

25 Sapanga ampia Yesu Kilisitu kwa mwai waki ili jubia indela ja kwaalekake bandu mahakau gabu kwa mwai waki kupete kunhobale jombi. Sapanga jwatenda hela ili kulangi jombi

jwaamboni. Kabula jukukuwa Kilisitu Sapanga jwatenda kuhinakali bila kulingali mahakau ga bandu.

²⁶ Lakini henu Sapanga ampia mwana waki ili kwaalangi bandu aina ja wamboni gogujetakeka palongi jaki. Kwi indela heji Sapanga mweni julangi jombi jwaamboni na kabee antenda kila mundu joanhobale Yesu jubia jwaamboni palongi jaki.

²⁷ Henu tuwesa kukipunii kike? Ngasekibile! Ndaba jaki? Boo, nndaba jukugahenge lihengu Malagalaki gaka Musa? Ngahela! Ila ndaba tutenda kuhobale Kilisitu.

²⁸ Henu tumanya Sapanga anzetake mundu kuba jwaamboni palongi jaki kupete kuhobale kwaki, ila nga kukuhenga gagapalika mu Malagalaki gaka Musa.

²⁹ Au boo, Sapanga ndi Sapanga waka Ayaudi pena, au Sapanga wa bandu ba ndema yoka kabee? Heena, Sapanga wa bandu banga Ayaudi boti kabee.

³⁰ Sapanga jubi jumu pena, najombi jwaatenda bandu Ayaudi na bandu ba ndema joti abia baamboni kupete kuhobale kwabu.

³¹ Henu boo, tugaleke Malagalaki gaka Musa ndaba jukuhobalela? Ngahela ila tugajemale Malagalaki gaka Musa kulangi ga sakaka.

4

Lilenganu lukuhobale kwaka Ibulahimu

¹ Boo, henu tupwaga kike kuhusu atati bitu Ibulahimu?

² Ana Ibulahimu jwabii bunhengiki kuba jwaamboni palongi jaka Sapanga kupete mahengu gaki mweni, nala jubii na sindu sukukipuni lakini nga palongi jaka Sapanga.

³ Ndaba Maandiku gaka Sapanga gapwaga, “Ibulahimu anhobalia Sapanga, najombi Sapanga anzetakia kuba waamboni palongi jaki.”

⁴ Mundu jojuhenga lihengu kwaka mundu julepwa malepu, malepu gaki nga nhupi yake ila sindu sejupalika kulepwa kwi lihengu lejuhengiki.

⁵ Lakini mundu jwanga kuhobale mahengu gaki mweni, ila anhobale Sapanga jojwaalekake bandu baatende mahakau, henu Sapanga jukubona kuhobale kwaka mundu hoju nukunzeta kuba jwaamboni palongi jaki.

⁶ Daudi kabee jwapwaga ahelahe pajwalongalia kutogule kwaka mundu jojuwe Sapanga ambona jwaamboni palongi jaki sanga kulingali mahengu gaki:

⁷ “Apengaliwi bandu baalekakiwi makosa gabu, babube mahakau gabu atei kugaputa.

⁸ Jupengaliwi mundu jojuwe mahakau gaki Bambu nga juga komboke.”

⁹ Boo, kutogule hoku apata bandu baasekwi jandu pena au apata na bandu banga kuseku jando? Apata na bandu banga kuseku jandu kabee. Ndaba tupwagiki, “Ibulahimu jwatenda kuhobale na Sapanga jwatenda kunzeta kuba jwaamboni palongi jaki”

¹⁰ Boo, Ibulahimu jwajetakiwa na Sapanga kipindi bole? Kabula jukuseku jando, au baada

jukuseku jandu? Kabula jukuseku jandu, na nga baada jukuseku jando.

¹¹ Ibulahimu jwasekula jandu mwenikatai, nukuseku jandu kwe hoku kwabii nginyuli jejalangia Sapanga anzetaki jombi kuba jwaamboni palongi jaki ndaba jukuhobale kwaki kojwabi naku kabula jukuseku jandu. Henu, Ibulahimu jubi ndi atati ba bandu boti babube, hata na ngaseasekwi jandu, bunhobale Sapanga nukuhengwa kuba baamboni palongi jaki.

¹² Jombi kabee atati ba bandu baasekwi jandu, lakini nga ndaba atei kuseku jandu pee, ila ndaba apwata indela ajelajela jukuhobalela jebabia apwata atati bitu Ibulahimu kabula jukuseku jandu.

Lilagi laka Sapanga bilijopa sukuhobale

¹³ Sapanga andagila Ibulahimu nikibeleku saki kupwaga ampekia ndema joti jakakuba jabu. Lilagii heli ngaselahengiki ndaba Ibulahimu jwagapwata malagalaki gaka Musa, ila ndaba jwata tenda kuhobalela, nukujetake kuba jwaamboni palongi jaka Sapanga.

¹⁴ Ndaba ana babiipata Malagi gaka Sapanga pena ndi bandu baajetake malagalaki gaka Musa pena nala kuhobale ngasekubii na mana jokape, nakwombi kulagi kwaka Sapanga nga sindo.

¹⁵ Malagalaki galeta inyela, lakini na ngakuba malagalaki, ngakukubi na makosa.

¹⁶ Kwa ndaba heji, lilaganu lihika kwa ndela jukuhobale, henu lilaganu heli ndi nhupi yaka Sapanga, na henu lilaganu heli ndi nginyuli jeji-langi usakaka lilaganu heli ndi li kibeleku soka saka Ibulahimu, nga kwa bandu babagakumulaki

malagalaki gaka Musa, ila kabee na kwa bandu baatama kupete kuhobale ngati Ibulaimu. Jombi ndi atati bitu twaboti.

¹⁷ Ngati maandiku gaka Sapanga hegapwaga, “Nugubei gubia gwa atati ba bandu ba ndema yoti.” Malagi haga ndi sakaka palongi jaka Sapanga joampwagila Ibulaimu, Sapanga jojwaayoa bandu, nukupete mihilu yaki, jwiihenga hindu yoka yeyabii ngaseibii ibiya.

¹⁸ Hata ngati ngasekwabi na sindu sokapi sesunhenga Ibulahimu kuhobale lilaganu heli, lakini Ibulahimu anhobalea Sapanga nukulendale lilaganu heli na bunhenga kuba atati ba bandu ba makabila gingi, ngati hebunndagila kupwaga, “Kibeleku saku kiikuba kingi ngamaa ngati ndondu.”

¹⁹ Jwabii hokomundu jojuhegale kuba na yaka mia jimu, lakini kuhobale kwaki ngase kwakotwike hata mweni jwamanyiki ngase juwesa kupapa ndaba jabii nseja ngamaa, nu nhwanu waki Sala yaka yaki yukubeleka mwana yabia ipetiki.

²⁰ Ibulahimu ngase jakotwiki kuhobale na ngase jwaabii nikiholu kupete lilaganu laka Sapanga ila kuhobale kwaki kumpekia makili nukunhobale Sapanga henu anndumbalia Sapanga.

²¹ Jamanya ana sakaka Sapanga juwesa kuhenga gala gaandagila.

²² Ndi ndaba Sapanga anzetake kuba jwa amboni palongi jaki.

²³ Paalonge, “Jatenda kunzetake kuba jwaam-boni palongi jaki.” Ngasealonge anzetaki jubiya

jwaamboni kajika jaki pena.

²⁴ Lijambu le heli lutulongale natwepani kabee totujetakiwi na Sapanga totunhobale Sapanga joanhyoa Yesu Bambu witu kuhuma kwa bandu baawii.

²⁵ Yesu bumpia jukuwa ndaba ja mahakau gitu, jayoka ili kutuhenga twaamboni palongi jaka Sapanga.

5

Kuba waamboni palongi jaka Sapanga

¹ Henu, ndaba Sapanga jututei tubia twaamboni palongi jaki kupete kuhobale, henu tubii nulukwali na Sapanga kupete indela jaka Bambu witu Yesu Kilisitu.

² Ndaba jukuhobale kwitu, Yesu jutuletiki mu waamboni waka Sapanga mo tutama sajenu. Natwepani tutogule kukipuni kuhobale kotubi naku kutama pamu nu ulumbi waka Sapanga!

³ Ngahela pena, ila tutogule ndaba ja mang'aliku koni tumanya mang'aliku gutubola kuhinakali,

⁴ kuhinakali kungangamalisa mundu mwoju, nu kugangamaa mwoju kundete mundu kuhobale.

⁵ Nukuhobale ngasekutuhenga tusindwa, ndaba Sapanga jutupeki upali waki mu myoju jitu kupete indela jaka Loho wa Sapi jejutupeki.

⁶ Ndaba hata patwabiya twakona nga na makili, esahika kipindi, Kilisitu jwakuwa ndaba jitu twepani twana mahakau.

⁷ Sakaka, ngasekuwesikana mundu kuwa ndaba ja mundu jo jujetakeka palongi ja bandu

ila kuwesikana mundu kulenga kuwa ndaba ja mundu jwaamboni.

⁸ Lakini Sapanga julangi kwitu jutenda kutupala, ndaba patwabia twakona tubi na mahakau, Kilisitu jwakuwa ndaba jitu twepani.

⁹ Henu ndaba jututei tubia twaamboni palongi jaki kupete mwai waka Yesu Kilisitu, kulangi sakaka jwatukombula kuhuma mwi inyela yaka Sapanga.

¹⁰ Ndaba twabia twaabaja baka Sapanga lakini jutulenganaki tubia twaakosi baki kupete kuwa kwaka Mwana waki. Henu ngati hetubii twaakosi baka Sapanga sakaka kulangi he jwatuokuwa kupete womi waka mweni Kilisitu.

¹¹ Nga haga pena ila tutogule kabee ndaba jagala gajutuhengi Sapanga kupete indela jaka Bambu witu Yesu Kilisitu jojutujonganisi na Sapanga.

Adamu na Kilisitu

¹² Kupete indela jaka mundu jumu mahakau gatenda kujingi punndema, nagombi gaatenda bandu akuwa. Henu kuwa kwaahiki bandu boka ndaba bandu bowa atei mahakau.

¹³ Ndaba kabula jukuhika malagalaki gaka Musa mahakau gabii punndema, lakini mahakau ngase gabonakini bila kuba Malagalaki.

¹⁴ Lakini toka pajwabii Adamu mbaka pajwahikiki Musa, kuwa kwaapatiki hata bandu banga kutenda mahakau ngati hejwatenda Adamu, mahakau guku nng'anambuka Sapanga.

Adamu jwabii lilenganu laka jola jojwihika.

¹⁵ Lakini lihakau laka Adamu ngase lilengana na waamboni waka Sapanga. Ndaba ana mahakau gaka mundu jumu galeta kuwa kwa bandu boti, kulangi ana uamboni waka Sapanga gobii gwingi na nhupi jaki ja bwaka jejibii kwa bandu bingi, nayombi ihuma kwaka mundu jumu, mundu we hoju ndi Yesu Kilisitu.

¹⁶ Nhupi yaka Sapanga ngaseilengana sekiipitila baada jukuhenga lihakau mundu jumu: Sapanga jwaatemula bundu kupete lihakau lejwatei mundu jumu, lakini bandu bingi pababiya ahengiki mahakau, Sapanga jaaletila nhupi jakuba jwaamboni palongi jaki.

¹⁷ Sakaka, kupete lihakau laka mundu jumu, kuwa kwatenda kuhika ndaba jaka mundu jumu hoju, lakini kulangi sekipiti kupete sejutei mundu jumu hoju yaani ndi Yesu Kilisitu hekibi kikonlongu ngani! Boka baajopa waamboni waka Sapanga wabwaka hogu na nhupi heji ahengwa kuba waamboni palongi jaka Sapanga, biitawala mu womi kupete indela jaka jumu hoju, yaani Kilisitu.

¹⁸ Henu ngati hekubi lihakau laka mundu jumu liletiki kutemuliwa kwa bandu boka ndi ahelahe kupete lijambu limu laamboni laka mundu jumu kwaka Sapanga laapeke boti waamboni na womi.

¹⁹ Na ngati hekubi kusindwa kunzowane Sapanga kwaka mundu jumu hekwaatenda bandu bingi abia na mahakau, ndi ahelahela kunzowane Sapanga kwaka mundu jumu hekwaatenda bandu bingi kuba baamboni palongi jaka Sapanga.

²⁰ Malagalaki gaka Musa gahika ili kuleta

ujonzukeku wa mahakau, lakini mahakau hegajonzukika, waamboni waka Sapanga nagombi watenda kujonzukeka ngani.

²¹ Ngati mahakau hegalongosa nukuleta kuwa, ndi ahelahe waamboni wa bwaka waka Sapanga ulongusa kwi indela ja kwaahenga bandu abiya baamboni palongi jaki nu kulongosa abiya na womi wa masoba goti kupete indela jaka Yesu Kilisitu.

6

Kutama sukujongana ni kilisitu

¹ Henu tupwaga boo? Boo, tuendalia lee kukuhenga mahakau ili waamboni waka Sapanga ujonzukikaje?

² Ngahela! Twepani twe tuwii kupete mahakau tuwesa boo kuendalee kuhenga mahakao?

³ Au lee ngase mmanywa twepani twaboa twe twabatiswa nukujongana na Yesu Kilisitu suku-jongana na kuwa kwaki.

⁴ Patwabatiswa twajongana pamu na jombi mu kuwa kwaki nukusikwa kwaki, ili ngati Kilisitu ejayoka kuhuma kwa bandu baawi kupete ulumbi wa Atati na twepani kabee tuwesa kuba na womi nyai.

⁵ Ndaba ana twepani tujongini najombi kwa kuwa kwaki ngati jombi, ahelahela twijongana najombi sukuyoka ngati hejwayoka jombi.

⁶ Tumanya umundu witu wa mwandi buubambalia pamu na Kilisitu, ili nhyega itu ya mahakau ialabika, ili tukotuka kuba twaatumwa ba mahakau kabee.

⁷ Ndaba mundu jokapi jojuwi julekakiwi, na ngasejulongoswa na mahakau.

⁸ Henu ana tuwi pamu na Kilisitu, tuhobale twiitama kabee pamu na jombi.

⁹ Ndaba tumanya Kilisitu juyokiki kuhuma kwa bandu baawi najombi nga jukui kabee, ndaba kuwa nga kukubi na makili kabee kwaake.

¹⁰ Henu, ndaba jwakuwa mala jimu pee ndaba ja mahakau ga bandu, mahakau ngasegundoo jombe, nukutama kojutama jujongana na Sapanga.

¹¹ Ahelahela nanamu kupalika mulibona ntei kuwa kupete mahakau, nukutama pamu na Sapanga kupete na Kilisitu Yesu.

¹² Henu, mwiijetake mahakau galongua nhyega hinu jejikuwa ili mwiijetake ndokule iliya ya nhyega.

¹³ Wala mwiipia hata pandu pamu pa nhyega ji ibia sindu sukutende mahakau. Ila mulipia kwaka Sapanga ngati bandu babayokiki kuhuma kukuwa kujingi mu womi. Lakini mpia ihungu yi yoti ihenga lihengu laka Sapanga.

¹⁴ Ndaba mahakau ngagundongoo mwanganya kabee, ndaba ngase nndongoswa na Malagalaki gaka Musa ila nndongoswa na waamboni waka Sapanga.

Ntumisi jojuhenga gaamboni palongi jaka Sapanga

¹⁵ Henu, tupwaga kike? Tutendaa mahakau ati ndaba ngasetubi pai ja malagalaki ila tulongoswa na waamboni waka Sapanga? Ngahela!

16 Mmanya nde ana mulipiiki mwabe kuba mwaatumwa sukunzoane mundu najongi, sakaka mwanganya mkuba mwaatumwa baka mundu we hoju. Ana mwiikuba mwaatumwa ba mahakau mwisu waki kuwa, na ana mmbii mwaatumwa bukunzoane Sapanga mwisu waki junhenga mmbiya mwaamboni palongi jaki.

17 Ata na mwabi mwaatumwa ba mahakau pamwandi, lakini henu nunsengu Sapanga nze-taki kwa mwoju wii woti usakaka gogubii mu mabole ganzopiki.

18 Mwakombuliwi kuhuma mu utumwa wa mahakau, nakuba mwa atumwa bukuhenga majambu gaamboni palongi jaka Sapanga.

19 Nonge luga jakawaida ja bandu ndaba jukusindwa kumanya kwitu. Ndaba mwabe mulipia kutumaki upija nu ulia ndaba ju ubaja, ahelahela henu mulipia mwabeti kuba mwaatumwa bukutenda majambu gaamboni palongi jaka Sapanga ili nhuwesa kutama mu usapi.

20 Pamwabia mwa atumwa ba mahakau ngase mwawesiki kuhenga gajupala Sapanga.

21 Mwapata sindu boo, saamboni pamwahenga hindu yemwibone hioni sajenu? Ndaba mwisu wa majambu haga goti ndi kuwa!

22 Lakini henu mkombuliwi kuhumu ku utumwa wa mahakau na mmbi mwa atumwa baka Sapanga, sindu samboni se mpata sajenu ndi kutama maisa gu usapi gagaleta womi wa masoba goti.

23 Ndaba malepu ga mahakau ndi kuwa lakini nhupi jejupia Sapanga ndi womi wa masoba goti

su kupete Yesu Kilisitu, Bambu witu.

7

Malagalaki ga ndoa

¹ Mwaalongu bangu henu manyiki nonge na bandu babagamanya malagalaki. Ndaba mmanyiki ana malagalaki gunndongoo mundu pajukuba mwomi.

² Tupwaga, mmbomba jobunzukwi jukuba pai ja Malagalaki pajutama nu nndomi waki pajukuba mwomi, lakini nndomi waki ana juwii, Malagalaki haga ngasegundongosa kabee mmbomba hoju.

³ Henu mmbomba hoju na jutama na mwanalomi jongi kipindi nndomi waki jubii mwomi, bankema nhgoni, lakini nndomi waki ana juwii, mmbomba hoju jukuba julekakiwi ngasejubii pai ja malagalaki kabee, ana jujukuliki na mwanalomi jongi ngajwiikubi nhgone.

⁴ Ahelahe mwaalongu bangu ngasemmbii kabee mu Malagalaki ndaba nnzongini na nhyega jaka Yesu Kilisitu, mana jaki Kilisitu pajakuwa na mwanganya mwakuwa pamu najombi. Henu mwanganya mmbii mwabandu baki, jombi Kilisitu jojuyokiki ili nhwesa kuntumaki sapi Sapanga.

⁵ Ndaba patwabia tutama sukulongoswa na kutokule kuliya kwa nhyega kotubii naku, kutokule kokutukoluwa ndaba ja Malagalaki gaka Musa, kokukwe gahenga lihengu nkati ja nhyega jitu nukutulete kuwa.

⁶ Lakini henu tulekakiwi kuhuma muipungu ya Malagalaki, ndaba tuwi ndaba ji lijambu le

lutuhenga twepani tubia twaatumwa. Henu tuwesa kuntumaki Sapanga sukupwata indela inyai ju ulongosi waka Loho jaki, wala nga ngati pamwandi patwabiya tulongoswa na maandiku ga Malagalaki.

Malagalaki na Mahakau

⁷ Boo, nala tupwaga hetupwata Malagalaki tu-tenda mahakau? Ngahela! Lakini bila Malagalaki nepani nga nakamanyi mahakao. Ndaba nganaka manyi kutokule majambu gilyaa ndi sindu salia, ana Malagalaki egakabii ngase gapwagiki, “Witokule.”

⁸ Sukutumi mihilu heji, mahakau gapata napwasi jukujumu kila aina jukutokulee kwalia kokubi nkati ja nhyega. Ndaba bila Malagalaki mahakau gakubape sindu sekiwii.

⁹ Pamwandi nepani nabii namwomi kutali na malagalaki, lakini mihilu hejahika, mahakau gata-tenda kuyoka nanepani nabii ngati ndei kuwa.

¹⁰ Henu Mihilu jejapala kuleta womi, kwangu nepani jiletiki kuwa.

¹¹ Ndaba mahakau gapata napwasi kwi indela ji mihilu ajelaje nukungonga nepani nu kungoma.

¹² Henu, Malagalaki geni gabii pe gaga Sapi ni mihilu je heji jabii pe jeja Sapi, kabee jaamboni palongi jaka Sapanga na ja sapi.

¹³ Boo, sesabi saamboni saleta kuwa kwangu nepane? Ngahela! Mahakau ndi gaganeti nepani kuwa. Lakini ili mahakau gabonikana mahakau ga sakaka, gapetila indela ja sindu sekikuba sa amboni ili kuleta kuwa kwangu. Henu mahakau

kupete indela ji mihilu, gililangia sapi hegabii giliyaa ngamaa.

Ngondu nkati jaka mundu

¹⁴ Tumanya Malagalaki ndi loho, lakini nepani namundu jumu nndema, nepani anombisi mia ntumwa wa mahakau.

¹⁵ Ngase nikimanyi sehenga, ndaba sembala kuhenga ngase mbala kuhenga lakini sindu se nikisuki ndi se nihenga.

¹⁶ Henu, ana nihenga sanga kukipala namwe, kulangi nyetake Malagalaki kuba ga amboni.

¹⁷ Lakini henu nga nepani jojuhenga sanga kukipala ila mahakau gagatama nkati jangu.

¹⁸ Manyiki ngasekibi samboni sokapi nkati jangu nepani, kulengana nu umundu wangu. Ndaba mbala kutenda lijambu lelibii laamboni, lakini ngase nhwesa kuhenga.

¹⁹ Ndaba lijambu laamboni lenilipala ngase nilihenga, ila lijambu la liyaa langa kupala kulihenga ndi lenilihenga.

²⁰ Henu ana nihenga lijambu langa kulipala namweti, henu kulangi nga namwete jojuhenga haga ila ga mahakau gagatama nkati jangu ndi gagahenga.

²¹ Henu manyiki Malagalaki gahenga lihengu nkati jangu: Pambala kuhenga lijambu laamboni, nilibona nihaguu kuhenga lijambu li liyaa.

²² Ndaba nkati ja mojuwangu nitogule Malagalaki gaka Sapanga.

²³ Lakini nagabona malagalaki gangi gagahenga lihengu mu nhyega jango, malagalaki gagapengana na Malagalaki gagajetakewa na

malangu gangu. Henu ganhenga mia nuntumwa wa malagalaki ga mahakau gagahenga lihengu mu nhyega jango.

²⁴ Musinikiboni namundu nhagu nepani! Nya jojwingombula nepani kuhuma mu nhyega jeji-nongo nepani kuwa?

²⁵ Jusengulika Sapanga jojutenda hela kupete Bambu witu Yesu Kilisitu!

Hela ndi hemi, kwa malangu gangu ndumaki Malagalaki gaka Sapanga lakini kwa ndokule yangu ya nhyega jangu ndumaki malagalaki ga mahakau.

8

Kulongoswa na Loho wa Sapi

¹ Henu sajenu bandu baatama kupete Kilisitu Yesu ngase kubii kutemuliwa kwabu kabee.

² Ndaba, malagalaki gaka Loho jojuleta womi jojubii nkati jaka Yesu Kilisitu ganhokwi kuhuma ku malagalaki ga mahakau na kuwa.

³ Sapanga juhengi lihengu legasindwa kuhenga Malagalaki, ndaba jukukosa makili kwa nhyega. Sapanga antumia Mwana waki wakajika koni jubii na nhyega ngati hejibii nhyega jitu twepani twetubii na mahakau ili jugawesa mahakau nukupete nhyega jeheji jugakoma mahakau.

⁴ Sapanga jwatenda hela ili sekipalika mu Malagalaki kihengika bwisu nkati jitu twepani twetubi twabomi, nga kwa makili gaka mundu ila kwa makili ga Loho.

⁵ Ndaba bandu baatama sukulongoswa na ndokule iliya ya nhyega malangu gabu galongoswa na ndokule ilia ya nhyega. Lakini

bandu baatama sukulongoswa na Loho jaka Sapanga ahenga mahengu gajupala Loho jaka Sapanga.

⁶ Ndaba kulongoswa na ndokule ilia ya nhyega kuleta kuwa lakini kulongoswa na Loho jaka Sapanga kuleta womi nu lukwali.

⁷ Ndaba baalongoswa na ndokule ilia ya nhyegaa akuba abaja baka Sapanga, ngase bagajetake Malagalaki gaka Sapanga wala ngaseawesa kugajetake.

⁸ Bandu baajetake kulongoswa na nhyega ngase awesa kunhenga Sapanga jutogulia.

⁹ Lakini mwanganya ngase ntama sukulongoswa na nhyega, ila ndongoswa na Loho, ana Lohojwaka Sapanga jutama nkati jii. Jokapi jwanagakuba na Loho jaka Kilisitu hoju nga mundu jwaka Kilisituje.

¹⁰ Lakini ana Kilisitu jubii nkati jinu, Loho jaka Sapanga jumpeke womi ndaba nkuba nze-takiwi kuba mwaamboni palongi jaka Sapanga hata ngati nhyega yinu yiibia iwi ndaba ja mahakau.

¹¹ Ana Loho jaka Sapanga jojunhyoa Yesu kuhuma kwa bandu baawi jutama nkati jinu, nala joanhyoa Yesu hoju jwaipekia womi nhyega jii jejikuba ja kuwa, jwiihenga hela kupete Loho jaki jojutama nkati jino.

¹² Henu mwaalongu bangu, tubii ni lihengu lukuhenga, lakini nga lukulongoswa na ndokule iliya ya nhyega ngati heipala.

¹³ Ndaba ana ntama sukulongoswa na ndokule ilya ya nhyega sakaka mwiitenda kuwa. Lakini

kupete Loho ana mugakoma mahengu gii gilyaa nala mwiitenda kutama.

¹⁴ Boti baalongoswa na Loho jaka Sapanga ndi bana baka Sapanga.

¹⁵ Ndaba ngasemwajopiki Loho jojwanhenga mwanganya kuba mwaatumwa kabee nukunzege kiholu, ila munzopiki Loho jojunhenga mwanganya kuba mwabana baka Sapanga, na kwa Loho hoju, twepwani tunkema Sapanga, yani “Aba!” Mana jaki, “Atati”

¹⁶ Najombi Loho mweni julangi mu loho yitu kupwaga twepani twabana baka Sapanga.

¹⁷ Henu ndaba twepani twabana baka Sapanga, twiijopa mbengale yoka yejwaabeki Sapanga bandu baki, twiilisa ulisi hogu pamu na Kilisitu, ndaba ana tung'aliki pamu na Kilisitu ahelahe twiilumbalika kabee pamu na jombi.

Ulumbi goguhika

¹⁸ Mang'aliku gagabonikana sajenu kwangu nee mona nga sindo ana nagalenganisi nu ulumbi gogwiibonikana kwiitu.

¹⁹ Hindu yomi yoka yunndendale Sapanga kwa hamu ngolongu jwaalangia bana baki.

²⁰ Ndaba hindu yomi yoka biing'anambwi kuba yanga na mana, nga sukupala yeni ila biibombiki hela sukupala Sapanga mweni. Ila kuhobale ku-bii,

²¹ ndaba ihumbi hei nayombi yiigombuliwa kuhuma mu utumwa wo uhalabanika, nukujingi ukulekakewa mu ulumbi wa bana baka Sapanga.

22 Ndaba tumanya mbaka sajenu, ihumbi yoka ilela sukubobo su ubini ngati ulipyanda lukubeleka mwana.

23 Nga ihumbi hei pena yeyibobula ila hata twepani twetubi tayali na Loho jaka Sapanga, jojubii jukutumbulii mu nhupi yejwatupekia Sapanga, natwe twiitenda kubobo nkati jitu koni tulendale kujetakewa na Sapanga kuba twabana baki yani kugombolewa umundu witu.

24 Ndaba kupete kuhobale hoku twepani tukombuliwi. Lakini kuhobale ngasekubi na mana ana tukibona setukihobale. Ndaba nya jojuhobale sindu sejukibona?

25 Ana tukihobale sindu sanga kukibona nala tukilendalee sukuhinakali.

26 Helahe kabee najombi Loho jutujangati muku sindwa kwitu. Ndaba ngasetumanya hetupalika kuloba lakini Loho mweni jutulobe kwaka Sapanga kwikilelu sukubobo.

27 Najombi Sapanga jojubona mbaka nkati ja myoju ja bandu, jumanya mawasu ga Loho hoju, ndaba Loho hoju jwaalobe bandu baka Sapanga kulengana nu upali waka Sapanga.

28 Tumanya mu majambu goti gajuhenga Sapanga juhenga kwa bandu boti babumpala, yaani bajaakemiki kulengana na sejaakemi.

29 Ndaba Sapanga jwaamanyiki bandu baki toka pu utumbuli na jwaagula ili awanangana na mwana waki, ili mwana jubia ju utumbuli mu kilongu sa bandu bingi.

30 Ndienu bandu bajatumbuli kwaagu Sapanga ndi bajwaakemiki, na bajwaakemiki haba ndi bajwaahengiki kuba baamboni palongi jaki na

bajwaahengiki kuba baamboni palongi jaki haba
ndi bajwaapeki ulumbi waki.

Upali waka Sapanga

³¹ Henu kupete haga tupwaga kii ngane? Ana
Sapanga jubii upandi witu nya jojwibia jukutu-
penga?

³² Sapanga ngaseambonila ikia hata Mwana
waki wakajika ila ampia ndaba jitu twepani
twaboka. Jwiisindwa boo, kutupeke sindu sengi
sokapi bwaka ana tubi pamu najombe?

³³ Nyaa jojiwesa kwaatemu bandu baahaguliwi
na Sapanga? Sapanga mweni ndi jojutulekake
mahakau.

³⁴ Henu nya jojwaatemula? Ngasejubii. Ndaba
Yesu Kilisitu ndi jojuwii kabee jwayoka kuhuma
kwa bandu baawii na jutama upandi wa malele
waka Sapanga. Jombi ndi jojututulobe!

³⁵ Nya jojuwesa kututenga nu upali waka Kil-
isitu? Boo shida lena au tabu au mang'aliku au
inzala au kukosa ingobo atali au kuwa?

³⁶ Ngati maandiku gaka Sapanga hegapwaga,
“Ndaba jaku tukuba mu mang'aliku ga kuwa kila
lisoba,
atubeka ngati makondoo gu kusing'wa.”

³⁷ Ngahela, lakini mu majambu goti haga tu-
patiki kuwesa kukolongu sukutujangati jombi jo-
jutupala.

³⁸ Ndaba manya sakaka nga sindu sengi seki-
wesa kututenga twepani nu upali waka Sapanga
wala kuwa wala womi wala atumi bu kunani wala
ilombu au makili gangi gukunani kwaka Sapanga
wala gagapitii sajenu wala gagiipitila mweni katai
wala aka kilongosi,

³⁹ wala gagabii kunani wala gagabii pai. Wala ngasekibii kiumbi sokapi sekiwesa kututenga nu upali waka Sapanga woubii kupete Bambu witu Yesu Kilisitu.

9

Sapanga na bandu baki

¹ Mbwaga sakaka nepani namundu waka Yesu Kilisitu, wala ngase nonge isole na moju wangu gunangi koni nongoswa na Loho jaka Sapanga sakaka ngase nonge isoli.

² Pamwaga hela niangajika ngamaa mumoju jangu nu ubini nkolongu wanga kukotoka mu moju jango.

³ Nndokule hata kupata yaambamba nukubekwa kutali na Kilisitu ndaba ja bandu ajangu ba ndema jangu baabi likabila limu na nepani.

⁴ Haba ndi bandu buku Isilaheli bajwaagwi Sapanga kuba bana baki, jwaapekia ulumbi waki, jwatenda nabu malaganu, jwaapekia Malagalaki gaki, jwaabola namuna jukugungamali na kwaapeke malagi gaki.

⁵ Haba ndi asoko baka aka hoku akolongu, babube Kilisitu jawahika koni jubii na nhyega kupete kwabu. Jombi ndi Sapanga jojulongo ma-jambu goti, juku lumbaliwa yaka petapeta. Am-ina.

⁶ Ngase mbwaga lilagi laka Sapanga litei kusindwa. Ndaba nga kila jojuhuma ku Izilaeli ndi bandu baka Sapanga.

⁷ Wala nga kibelegu soka saka Ibulahimu ndi bana baki ba sakaka. Ila ngati hegapwaga

Maandiku gaka Sapanga, “Kupete Isaka ndi nakupekia kibelevu bandu bikibeleku saku”

⁸ Ndi kupwaga, nga babana baabelikwi kwa nhyega ndi bana baka Sapanga ila bana bahumi ku lilaganu laka Sapanga ndi bana baka Ibulahimu.

⁹ Ndaba lilaganu le ndi lende, “Niikelabukia kabee kipindi ngati senze na Sala jwiipapa mwana mwanalomi.”

¹⁰ Kabee nga hagapee, ila kabee Lebeka najombi jwiipata bana bamapaa kwa atati jumu yaani ahoku bitu a Isaka.

¹¹ Ndaba kabula mapaa bala ngaseasaliwi wala ngaseatei lijambu lamboni au lilyaa ili kupala kwaka Sapanga kuwesa kuba nganganganga,

¹² Sapanga ampwagila Lebeka mwana jojutumbuli jola jwantumakia mwana jwamwisu. Henu hejuhagu Sapanga kutegamee hejukema mweni, na ngase kutegame mahengu gaka mundu.

¹³ Ngati Maandiku gaka Sapanga hegapwaga, “Numpala Yakobu lakini nunsukia Esau.”

¹⁴ Henu tupwaga bole? Sapanga jukosi lee kuhenga gajupala kuhenga? Ngahela!

¹⁵ Ndaba Sapanga ampwagila Musa, “Nanzangatia mundu jokapi jombala kunzangati, nambonila ikia mundu jokapi jonumpai.”

¹⁶ Henu majambu goka gahobale ikia yaka Sapanga na nga kukasana kwaka mundu au kupala kwaka mundu.

¹⁷ Ndaba maandiku gaka Sapanga gapwaga ana kwaka Falao, “Nukuhagwi gubia bambu nkolongu uku Misili ili kupete indela jaku, makili gangu

gamanyikana punndema pani ni liina langu li-manyikana pu nndema poti.”

¹⁸ Henu, Sapanga antende ikia joampala kuntende ikia na ana jupai kuntenda mundu jubia niing'omu, jutenda ahelahela.

Inyela ni ikia yaka Sapanga

¹⁹ Nhwesa kunaluki, “Ana kubihela enu ndaba jaki Sapanga jwaataki bandu? Ndaba nya jojuwesa kupengana na gajupala jombi?”

²⁰ Lakini, wamundu we ndi wanya mbaka gulenga kusindana na Sapanga? Boo kibega kiwesa kunndaluki jojukibombiki, “Ndaba jaki gumombiki anana.”

²¹ Jojubomba ibega juwesa kutumi utopi ngati hejupala nu kubomba ibega ibeli kupete utopi agolago, simu kutumalia majambu gini isima na sengi kutumala majambu gakawaida.

²² Hela ndi hekubii kwaka Sapanga. Jwapala kulangi inyela yaki nu kutumanyisa makili gaki. Henu jwaainakali ngamaa bandu babapalika kutemuliwa kwi inyela yaki, haba ndi baapalika kuwa.

²³ Jwapala kabee kulangi ulumbi waki wingi gotutujakanakya twepani twetupalika kupata ikia yaki, twepani batwabi jutuandi kujopa ulumbi waki.

²⁴ Ndaba twepani ndi bandu bajwaakemiki haba, nga kuhuma kati ja Ayaudi pena ila kabee kuhuma kwa bandu bandema yaka.

²⁵ Ndaba ndi hejupwaga mukitabu saka Hosea jojwabi mlota waki,
“Bandu bababi, nga bandu bango,
henu naakema, ‘Bandu bangu,’

na bandu bababia ngase naapai,
'Niitenda kwaapala'

²⁶ Na pabaapwagila

'Mwanganya nga mwabandu bango' hapa
baakema, 'Bana baka Sapanga jojubii
mwomi.' "

²⁷ Isaya jojwabii mlota waka Sapanga jwaalakalia
Aizilaeli kwa sauti ngolongu kupwaga, "Hata ana
bandu buku Aizilaeli abii bingi ngati nsangi uku
mbwani, Aizilaeli asokopi pee babii okuliwa,

²⁸ ndaba Bambu, jwiihenga kutemu kwaki kwoti
pu nndema pani nyatanyata."

²⁹ Ngati Isaya Mlota waka Sapanga hejwalonguli
kupwaga, "Bambu jwana makili ana ngajwaka
tulekake twabana bangi buku Isilaeli, twakabia
tubii ngati twa bandu buku Sodoma, twakabia
tubii ngati bandu buku Gomola."

Pauli jwaalobe bandu banga Ayaudi

³⁰ Henu tupwaga kike? Bandu banga Ayaudi
babube ngase batapwiti kuba baamboni palongi
jaka Sapanga baatei kuba baamboni palongi jaka
Sapanga kupete kuhobale,

³¹ lakini bandu buku Izilaeli babataputa mala-
galaki jaka Musa gakaahenga bombi kuba baam-
boni palongi jaka Sapanga, ngase bapatiki kuba
baamboni palongi jaka Sapanga.

³² Ndaba jaki ngase babonikini baamboni pa-
longi jaka Sapanga? Ndaba bahobalia mahengu
gabu badala jukunhobale Sapanga. "Bilikoban-
dua pililibu lukujikobando,"

³³ ngati hegapwaga mahandiku gaka Sapanga,
"Linga, niibeka ku Sayuni lilibu lukukobando,

Lilibu lelaahenga bandu ahabuka
lakini jojuhobale nga bampoi lihamo.
Lakini jojwii hobalia ngajuhobe.”

10

¹ Mwaalongu bangu, sindu se ndokule mmwoju wangu woti na se nundoba Sapanga ndaba ja bandu buku Isilaeli aokuliwaje.

² Ndaba nhwesa kulonge hotuhotu kupwaga bombi antaputa Sapanga ngamaa lakini kunkaputa kwehoku ngase kuhumi mu umanyi wa sakaka.

³ Ndaba ngase bamanyiki namuna Sapanga he jwaahenga bandu kuba baamboni palangi jaki na alengiki kutumbuli indela jabu beni na ngase bijijetaki indela jaka Sapanga heji ja kwaahenga abia Baamboni palongi jaka Sapanga.

⁴ Ndaba kupete kuhika Kilisitu Malagalaki gahiki pamwisu jaki, ili bandu boka ba ahobale ahengika kuba baamboni palongi jaka Sapanga.

Ukombosi kwa bandu boti

⁵ Ndaba ja kuba waamboni palongi jaka Sapanga kupete kugajetake Malagalaki, Musa jwaandiki ana, “Mundu jokapi jojutenda gagapala Malagalaki jwiitama kupete Malagalaki haga.”

⁶ Lakini kupete kuba waamboni kupete kuhobale, apwaga ana, “Walilaluki mmoju waku, ‘Nya jojwiikwela kunani kwaka Sapanga?’ ” Ili kunndeta Kilisitu pai,

⁷ wala wiipwaga, “Nya jojwiiuluka mbaka ku libomba koatama bandu baawi?” Ili kunndeta Kilisitu kuhuma koatama bandu baawii.

⁸ Uamboni palongi jaka Sapanga kwi indela jukuhobale gupwaga ana, “Malobi gaka Sapanga gabi pambipi na weapa, gabii pundumu jaku nu kumwoju jaku.” Malobi haga ndi malobi gukuhobale gatwaalandi bandu.

⁹ Ana ujetaki kupete nndomu waku kupwaga Yesu ndi Bambu nuku hobale mu moju jaku kupwaga Sapanga anhyoa Yesu kuhuma kwa bandu baawi, wiitenda kuokoka.

¹⁰ Ndaba mundu juhobale kwa mwoju nuku jetakewa kuba jwaamboni palongi jaka Sapanga, kabee kupete nndomu mundu jutenda kujetake kuhobale sukulonge, ndi jwiitenda kuokoka.

¹¹ Maandiku gaka Sapanga gapwaga, “Kila joanhobale nga ampoi lihamo.”

¹² Lijambu heli la bandu boha, ndaba ngasekubi na tofauti kati ja Ayaudi na bandu banga Ayaudi, kwa ndaba Bambu hoju ndi Bambu wa bandu boha na jwaajopa bandu boti ba bunndoba.

¹³ Ndaba Maandiku gaka Sapanga gapwaga, “Kila mundu jojwiiloba kupetee lihina laka Bambu jwiitenda kuokolewa.”

¹⁴ Henu, banndoba boo, mundu jojuwe ngase bunhobalela? Kabee banhobalia boo ana ngaseajowani malobi gake? Na biijowa boo malobi gaki ana ngasejubii mundu jojwaalandile?

¹⁵ Na bandu biilandila boo malobi gaki ana ngase baatumike? Ngati hegapwaga maandiku gaka Sapanga, “Linga hekunyamba he aika bandu ba alandii Lijambu la Amboni laka Sapanga!”

¹⁶ Lakini nga boti babilijopiki Lijambu la Amboni laka Sapanga ndaba hata Isaya mlota waka

Sapanga jwapwagiki, “Bambu nya jojawahobali malobi gito?”

¹⁷ Henu kuhobale kuhika kuhuma he gujowane malobi gaka Sapanga, na malobi gehaga gahika kupete kulandiwa malobi gaka Kilisitu.

¹⁸ Lakini naluki, boo, bombi lee ngase bajogwine malobi gaka Sapanga haga? Helo, bajogwine, ngati malobi gaka Sapanga he gapwaga, “Sauti jabu jieni pu nndema poti, na malobi gabu gahikiki mbaka pamwisu gu punndema.”

¹⁹ Nanepani naluki kabee, boo, bandu buku Izilaeli ngase bamanyiki lena? Sapanga jwapwagiki kupete Musa we jupwaga

“Nanhenga mmbia na wipu
kupete bandu banga Ayaudi,
nanhenga mmbia ni inyela kwa
kupete bandu ang’ang’a.”

²⁰ Kabee Isaya mlota waka Sapanga jwapwaga hotuhotu malobi haga, “Sapanga jupwagiki,
‘Bandu banga kundaputa ambatiki,
nililangii kwa bandu banga kulaluki majambu
gangu.’ ”

²¹ “Lakini kwaka bandu buku Izilaeli mbwaga ana, ‘Muhi pipi naanyoshi maboku gangu bandu baang’alambuka na banga kujetaka.’ ”

11

Ikia yaka Sapanga kwa bandu baka Izilaeli

¹ Henu naluki, boo, Sapanga lee jwaakaniki bana bake? Ngahela! Nenamwe Nunhisilaeli, kibelevu saka Ibulahimu, lukolu lwaka Benyamini.

² Sapanga ngase jwaakaniki bandu baki bawjaagwi toka mwandi. Nkomboka hegapwaga Maandiku gaka Sapanga kunndongale Elia paanndalamakia Sapanga kuhusu Izilaeli,

³ “Bambu, baakomiki alota baku nu kubombo mesa jukupiiki litambiku jaku. Nhigali pe nepani kajika jangu, nabombi apala kungoma!”

⁴ Boo, Sapanga jwajibwa kii? Ampwagila, “Nilibeki bandu elupu saba banga kunngungamali kisapanga jwiisoli Baali.”

⁵ Henu ndi hekubii kipindi seenzeno, abii bandu bangi kidogu baaigali babube Sapanga jwaagwi ndaba ja waamboni waki.

⁶ Kuhagu kwaki kuhika kulengana na waamboni waki, na nga ndaba ja mahengu gabu. Ndaba, ana kuhagu kwaki kwakahika kulengana na mahengu ga bandu, waamboni waki nga wakabii waamboni wa sakaka.

⁷ Henu boo? Bandu buku Izilaeli ngase bikipatiki sehabia bikitaputa, lakini boka bababia baahagwi bikipatiki. Bangi mioju jabu jabia ni ing'omu,

⁸ ngati hegapwaga Maandiku gaka Sapanga, “Sapanga jwaatei mioju jabu kuba ni ing'omu, na mbaka lelenu ngase awesa kubona kwa miu gabu wala kujogwana kwa makutu gabu.”

⁹ Najombi Daudi jupwaga, “Tipati jabu jabia ntegu gwa kwaakamuli, ahabuka nukupata azabu.

¹⁰ Mihi gabu gabia bagajegi lwii ili biiwesa kulinga.

Migongu jabu jiipendika kwa tabu masoba goti!”

¹¹ Henu naluki kabee, boo, Ayaudi lee alikobandwi ili ahabuka nukuhoba ngane? Ngahela! Lakini kulengana nukukose kwabu Ayaudi, ukombosi waajendi bandu bandema yoti, ili Ayaudi abona wipu.

¹² Likosa la Ayaudi liletiki mbengee ingipi pu nndema, ni ing'omu yabu mu loho iletiki mbengee ingi kwa bandu bandema yoti. Lakini henu kulangi, kwibia na mbengelelu ngolongu ngamaa kwa Ayaudi haba boti he biijingiswa na bombi mu waamboni waka Sapanga.

Uokovu wa bandu ba ndema yoti

¹³ Henu, numpwagi mwa bandu banga Ayaudi. Ndaba nepani nuntumi kwa bandu bandema yoka, henu nikipuni lihengu lango,

¹⁴ ili kwaa pangi, niiwesa kwaahenga Ayaudi bummbonila wipu, ili nhwesa kwaagombo bangi babu.

¹⁵ Ndaba ana kukanaliwa kwabu Ayaudi kwaahenga bandu bapandema pani ajetakiwa na Sapanga, kwibia boo he biijetakiwa na Sapanga? Bandu baakuiki mu loho biitenda kuyoka.

¹⁶ Ana kipandi sakwanza silibumunda bikipia kwaka Sapanga, nilibumundu loka ilkuba bilipiki kwaka sapanga, nimikega junkongu ana jibi jaasapi na mambandi gaki gakuba gaasapi.

¹⁷ Mambandi gangi gi Mizeituni kukijongu batei kuseku, na paasekwii jepala balombika limbandi li mizeituni lukukinyoi. Henu mwabandu banga Ayaudi nndengana ni limbandi heli lu kukinyoi, na henu nzongana kula posu pamu na mambandi

gangi kuhuma kunkongu u mizeituni gu kuki-jongu.

¹⁸ Henu mwaalongama Aizilaeli baasekuliwi ngati mambandi! Nhwesa boo, mwa bandu ba ndema yengi kukipuna, nkombuka nga mwan-ganya mwe muipeke mikega posu ila mikega ndi jejumpeke mwan-ganya posu.

¹⁹ Lakini wiipwaga, “Mambandi basekula ili nepani anombika panani jaki.”

²⁰ Sakaka! Bagasekula ndaba jukusindwa kuhobale, ila weapa gujemiki ndaba gutei kuhobale. Lakini wakipuna ila utama mihu.

²¹ Ndaba ana Sapanga ngase jwaabonila ikia Ayaudi baabii ngati mambandi ga mwandi, gukita lee jwaguleka weapa jo bugulombiki pena?

²² Linga henu Sapanga hejubii jwaamboni na hejubi nkali. Jombi jubii nkali kwa bandu baakotwiki kunzetake, na kabee jubii jwaamboni kwabandu baaendale kuba mu waamboni waki ana ngahela naweapa bakutenda kuguseku.

²³ Nabombi Ayaudi ana akotwiki kusindwa kuhobale kwabu, baalombika kabee pandu pa pababii mwandi. Ndaba Sapanga jubii nu uwesu wa kwaalombika kabee.

²⁴ Mwabandu banga Ayaudi, nndengana na mambandi gi mizeituni gukukinyoi lakini bunsekula hoku, nuku nndombeka mu mizeituni jukupanda pandu papabii nga pino. Lakini Ayaudi alengana ni mizeituni jukupanda, kwikuba nga lihengu likolongu kwabu kwaalombeka kabee mu nkongu gogwabia gwabu.

Kugombolewa kwa bandu buku Izilaeli

²⁵ Mwaalongu bangu mbala mmanya usakaka gongo goguhihiki ili mwaalibona mmbi na malangu ngamaa. Ing'omu ya Ayaudi yabii ya muda nzepi pena, mbaka bandu bingi ba ndema yengi pabiikuba bunng'anambuki Sapanga.

²⁶ Hapandi likabila loka luku Izilaeli palitenda kugombolewa, ngati hegapwaga Maandiku gaka Sapanga,

“Nkombosi jwiihika kuhuma ku Sayuni, jwauboa ubaja wa bana baka Yakobu.”

²⁷ “Lende ndi lilaganu le niihenga nabu pa naalekakia mahakau gabu.”

²⁸ Ndaba bilikana Lijambu la Amboni, Ayaudi enu abii abaja baka Sapanga, lakini ndaba jukunzangati mwanga mwabandu banga Ayaudi. Lakini ndaba ahaguliwi, henu bakona akosi baka Sapanga ndaba jaka ahuko babu.

²⁹ Ndaba Sapanga ngase jung'anambu sejupangiki kupete bandu bajwaakemiki nakwaapengee.

³⁰ Pamwandi mwanganya mwabii mwaabaja baka Sapanga, lakini henu mpatiki waamboni waki kupete kusindwa kujetake kwa Ayaudi.

³¹ Ndi haelahela kupete hikia ye jumpeki mwan-ganya, Ayaudi bunkose Sapanga ili nabombi henu ajopa waamboni waka Sapanga.

³² Ndaba Sapanga jwaahengiki bandu boti banze-take ili juwesa kwaabone ikia bandu boti.

Kunndumbali Sapanga

³³ Mali gingi gaka Sapanga na malangu gaki nu umanyi waki nkolongu ngamaa! Nya jojuwesa kulandi kutemu kwaki? Nya jojuwesa kumanya indela yaki?

³⁴ Ngati maandiku gaka Sapanga hegapwaga,
“Nya jojumanya mawasu gaka Bambu?
Nya jojuwesa kumpwagi sukuhenga?

³⁵ Nya joampeki Sapanga sindu sokapi
ili jwiilepaje?”

³⁶ Ndaba kila sindu kihuma kwaki, yoka ibii
kupete uwesu waki na kwa ndaba jaki. Ulumbi
ubia kwaki jombi yaka petapeta! Amina.

12

Maisha guku ntumaki Sapanga

¹ Henu mwaalangu bangu, ndaba jiikia yingi
yaka Sapanga kwiitu, nunndoba kwa mwoju
wa woti, mumpikya Sapanga nhyega jinu ngati
matambiku gaga bii gomi, ga sapi na ga gunnden-
gane Sapanga. Heji ndii ndela jinu ja sapi ja
sakaka juku nngungamali Sapanga.

² Mwiipwata mitindu jupunndema pani,
ila Sapanga juhenga mang'anambuku nkati
jinu sukung'anambu mawasu ginu ili nhwesa
kuumanya sejupala Sapanga, hapa ndi
pamwiiwesa kugumanya upali waka Sapanga;
hegubi wasapi na hejupala mwanganya mbia na
litosane.

³ Kupete waamboni gojumbeki Sapanga, nump-
wagi mwanganya mwaboka, mwalibona mwan-
ganya ndi sindu kikolongo ngani kupeta hempa-
lika kuholale. Mawasu ginu gabia ngati hekupa-
lika kulengana ni kipemu suku hobale se ampeki
Sapanga kila jumu wii.

⁴ Ndaba nhyega jibii ni hiungu yiingipi kila ki-
hungu kibi na lihengu laki.

⁵ Ahelahela na twepani twetubi twabingi, tubi nhyega jimu kupete Kilisitu, na twepani tujongan-iswi pamu ngati iungu ndalindali ya hyega.

⁶ Henu tubii na nhupi ndalindali kila mundu kulengana na waamboni waka Sapanga gojutu-peki. Jojubii na nhupi ju ulota ukupwaga lilobi laka Sapanga jutumia kulengana na hejuhobale.

⁷ Jojubii na nhupi ju utumisi jutumika. Jojubi na nhupi jukubola na jubola.

⁸ Jojubii na nhupi ja kwaapolesa bandu mioju juhenga helahela. Jojubii na nhupi ya kwaabaguli bangi hindu yaki jwaabagulia sukutogule. Kilon-gosi julongusa sapi, na jojuhenga majambu gi ikia na juhenga ahelahela kwa mwoju gu upali.

⁹ Upali winu gubia nga gukukopakela. Nsukila lijambu lokapi lilia, mpwata lijambu lelibi laamboni.

¹⁰ Mpalana ngani mwabeni na mwabeni, kila mundu anhwalia hoti nzaki sukuntende hisima.

¹¹ Nkasana kuhenga lihengu mwikuba niki-tondu ila muntumakia Bambu kwa moju wi woti.

¹² Kuhobale kwinu kubia kukutogule muda woti, henkuba na shida nhinakalia, nukunndoba Sapanga masoba woka.

¹³ Mwabagila bandu baka Sapanga mahitaji gabu, mwaajopa hageni kunyumba su upali.

¹⁴ Mwaapengila boka babunng'alisa, mpengila wala mwaatende yaambamba.

¹⁵ Ntogulia pamu na baatogule, nndela pamu na bandu baalela.

¹⁶ Ntama sulukwali. Mwiipala majambu makolongu ila mmbia tayali kuhenga majambu hata

masoku. Mwalibona mmibi na malangu ngamaa.

¹⁷ Mwilepa ubaja su ubaja. Ntenda majambu gabagabona bandu boka kuba gaamboni.

¹⁸ Ana kuwesakini, upandi winu ntama su lukwali na bandu boka.

¹⁹ Alongu bangu, mwiilepa ubaja, ila mundekila Sapanga lijambu heli, ndaba Maandiku gaka Sapanga gapwaga, “Kulepa ubaja ndi lihengu lango, nepani niitenda kulepesa, jupwaga Bambu.”

²⁰ Badala jukuhenga hela, “Mmbaja waku ana jubii ni inzala, mpekia posu, ana jubi na nywita mpekia sakunywa. Ndaba sukuhenga hela wantenda jubia ni iyonu ikolongu ngati mundu jobumbeki makalakala gamotu.”

²¹ Wiijetake uliyaa ukuwesa weapa ila uguwesa ulia kupete kuhenga majambu gaamboni.

13

Kulibeka pai ju ulongosi

¹ Kila mundu jupalika kujowane nukuhenga seapwaga akakilongosi ba ndema, ndaba nga mundu jojuwesa kulongosa ana ngase juhuma kwaka Sapanga, Sapanga kajika jaki ndi jojwaapeke bandu uwesu ukulongosa.

² Jojupenga sealagalaki aka kilongosi jupenga malagalaki gaka Sapanga, na baahenga hela bililete beni kutemuliwa.

³ Ndaba aka kilongosi ngase aleta kiholo kwa bandu baahenga gaamboni, ila aleta kiholu kwa bandu baahenga giliya. Boo, upala lee kukotoka kunzogopa kilongose? Nala henga gaasapi najombi jwiitenda kukulumbali,

⁴ ndaba jombi ntumisi waka Sapanga jojuhenga lihengu ndaba ja waamboni winu. Lakini ana nhenga gilia, munnzogupaje ndaba sakaka jubii nu uwesu gukumpeke azabu. Kilongosi hoju julangi inyela yaka Sapanga kwa bandu baahenga majambu gilia.

⁵ Henu kila mundu lasima kuhenga seapwaga aka kilongosi bandema, nga ndaba jukujogopa pee azabu jaka Sapanga, ila mojuwi gumanyaa sempala kuhenga.

⁶ Ndaba ja hela mwanganya nndepa kodi, ndaba akakilongosi haba atumisi baka Sapanga ahenga lihengu heli sukuntumaki Sapanga na masoba goti bilipia ndaba ji lihengu heli.

⁷ Mumpekia kila mundu sebunndaja ana ushulu ndepa ushulu, ana kodi nndepa kodi, jojupalika kuntende isima muntendila isima.

Kupalana kwaka mundu jumu na jongi

⁸ Mwiikuba na madeni kwaka mundu jokapi, ila pe lideni lukupalana. Ndaba joampala wapambipi waki jutimisi Malagalaki.

⁹ Ndaba miilu jipwaga, “Wiitenda ugoni na wiikoma na wiijiba na wiitokule,” na yengi yoka, ibii mu muhilu gumu gongo, “Umpala wapambipi waku ngati heulipala wamwete.”

¹⁰ Joampala wapambipi waki ngase anhenge lihaa. Nala kuhenga upali ndi kuhenga Malagalaki goti.

¹¹ Nanamu nhenga hela, koni muumanya muda gotubi nagu. Lisaa lukujumuka mulugonu lihikiki, ndaba henu kuokolewa kwitu kuhegali ngamaa kupeta patwabia tutumbuli kuhobale.

¹² Ikilu jitenda kujomoka na lioba mutu kuhegale kuhika. Henu tulekala kutali majambu goka ga lwii, tuwata hindu yukukomane ngonde yu unang'anu.

¹³ Na tutama kwi isima ngati hekupalika kipindi sa liobamutu, tukotuka ulapi nu ulepi, usapu nu kupala ugoni, kukomana na wiipu.

¹⁴ Lakini nzongana na Bambu Yesu Kilisitu, kabee mwiihenge lihengu lukutokulee kwa nhyega yii yeihumi mu mahakau.

14

Wantemu nkosi waku

¹ Munzopa kunyumba jii mundu jojubii nukuhobale kusoku, lakini mwiibisana naku kupete mawasu gaki mweni.

² Bandu ngase alengana. Jongi kuhobale kwaki kunndeke jukula kila sindu, lakini jongi jojubii kuhobale kwaki kusoku, jukulape likolu la manyai.

³ Mundu jojukula kila sindu jukotuka kundangama mundu jwanga kula kila sindu, najombi jojukula pe likolu la manyoi jukotuka kundangama jojukula kila sindu, ndaba Sapanga jutei kunnzetake.

⁴ Weapa wanya mbaka ulenga kuntemu ntumisi wa mundu jongi? Ana jujemiki sapi mu mahengu gaki au ana juabwiki jwiimanya bambu waki, hena jwiijema nganganganga, ndaba Bambu Yesu juwesa kunzemeka.

⁵ Mundu juwesa kuwasali lisoba limu kuba likolongu ngani kupeta lengi, mundu jongi juwesa

kuwasali masoba goti gatenda kulengana. Kila jumu jupwata malangu gaki.

⁶ Jojulibalangi lisoba limu kuba lisoba likolongu kupeta lengi, juhenga hela ndaba juku nndumbali Sapanga. Mundu jojukana kula posu yengi juhengahela ndaba jukunndumbali Bambu ndaba ansengu Sapanga ndaba ja posu jeampeki. Ahelahela jojukotoka kula posu jengi juhenga hela ndaba juku nndumbali Bambu, najombi ansengu Sapanga.

⁷ Ndaba nga mundu jokapi kati jitu jojutama punndema pani ndaba jaki mweni, wala nga jojukuwa ndaba jaki mweni pee.

⁸ Ndaba ana tutama ndaba jaka Bambu, na ana tuwi tukuwa ndaba jaka Bambu. Henu ana tuendale kutama au anna tuwi, twepani twabandu baka Bambu.

⁹ Ndaba Kilisitu jwawii, nukuyoka ili juwesakuba Bambu wa bandu baabi bomi na bandu baawii.

¹⁰ Ndaba jakii henu weapa huntemu nndongu waku? Nawe, ndaba jaki henu hundongama nzako? Ndaba twepani twaboa twijjema palongi jikiteu sukutemuli saka Sapanga.

¹¹ Ndaba maandiku gaka Sapanga gapwaga, “Nepani Sapanga napa kye kololo, kila mundu jwiimbegila magoti, na kila mundu jwiijetakia kupwaga nepani na Sapanga.”

¹² Henu, kila jumu witu jwiipia majambu gaki gajuhengiki palongi jaka Sapanga.

Wankosesa nndongu waku

13 Henu tukotuka kutemuana, badala jaki mundu jwikuba kikobandoo sukunhabu mundu jongi au kuntenda juhabukya mu mahakau.

14 Kupete kujongana na Bambu Yesu, minu uwakika kupwaga ngakuba posu jokapi mbija pa-longi jaka Sapanga toka kojuumi. Lakini mundu na juwasali posu jimu mbija, nala kwaki jombi jiikuba mbija.

15 Ana unhumisa nzaku ndaba ja posu jeukula, nala ngase guhenga ngati upali hegupala. Wiileka posu jegukula jibia indela jukunhoa nndongu waku jojuwe Kilisitu jwakuwa ndaba jaki.

16 Mwiijetake sindu semukibona saamboni bandu bikilongama.

17 Ndaba Ukolongu waka Sapanga ngase guhusiana na kula na kunywa, ila kuhenga gajupala Sapanga na kuba nu lukwali nu kutogule kupete Loho jaka Sapanga.

18 Joantumaki Kilisitu ngati hela anndengane Sapanga nu kujetakewa na bandu boti.

19 Henu ana hela tuhenga muda woti majambu gagaleta lukwali na ga gutujangati kugangamalisana mioju katika kuhobale.

20 Nala walialabana lihengu laka Sapanga ndaba ja posu. Posu yoka sapi kula, lakini ngasapi kula posu jejahenga bangi kujingi mu mahakau.

21 Nambanga kukotoka kula inyama, kunywa divai au kuhenga sokapi se sanhenga mundu jujingala mu mahakau.

22 Henu kamulakia seguhobale kati jaku na Sapanga waku. Jupengaliwi mundu jola, jojuwe hejuamu sukuhenga ngase jupengana na moju

waki.

²³ Lakini ana mundu jubi ni kiholu kupete posu jejukula, jwiikula sindu hesi, ndaba ngase jwalii sukuhobale. Ndaba sokapi se guhengeka bila kuhobale guhenga mahakau.

15

Mwaahengila aji majambu gaamboni

¹ Twepani twetubii nukuhobale kokubi nganganganga tupalika twaajangatiya baabi nukuhobale kusokopi ili kuinakali tabu yabu. Wala twalipendale twabeti pena.

² Kila jumu witu jupalika kunndengane wa pambipi waki kwi indela jukuhenga majambu gaamboni ili juwesa kulibeka nganganganga mu kuhobale.

³ Ndaba Kilisitu ngase julipendalya mwene, ila jwabii ngati hegapwaga maandiku gaka Sapanga, “Matondu ga bandu babugutondola weapa andondola nepani.”

⁴ Ndaba, kila sindu sebikiandiki toka mwandi aandiki ili sutubolisa twepani ndaba tuinakalia nukugangamaliswa mioju kotupata kuhuma mu Maandiku haga, kutuwesisa kuhobale.

⁵ Sapanga jojumpeke mwanganya makili gukuhinakali nukugangamalisa mioju, nundoba ampekiya mwanganya uwesu wa kuba na moju gumu kwa kila jumu winu kati jinu pa mumpwata Yesu,

⁶ ili kwa moju gumu na sauti jimu nhwesa kundumbali Sapanga Atati baka Bambu witu Yesu Kilisitu.

Lijambu la Amboni kwa bandu boti

⁷ Ndienu, nnzetakannya mwabe kwa mwabeti ngati Kilisitu hejunzopiki mwanganya ili kundete Sapanga ulumbi.

⁸ Ndaba numpwagi Kilisitu jubi nntumisi wa Ayaudi ili juwesa kulangi usakaka waka Sapanga, nukulangi malagii gaki gajwaapekia aka hoku bitu ba mwandi gawesa kuba ga sakaka,

⁹ ili hata bandu ba ndema yoti awesa kundumbali Sapanga ndaba ji ikia yaki. Ngati hegapwaga maandiku gaka Sapanga,

“Henu nakulumbalia pikilanda sa bandu bandema yoti,

Nagulumbaliya weapa sukugujembe.”

¹⁰ Kabee Maandiku gaka Sapanga gapwaga,

“Ntogulia mwabandu bandema yoti, ntogulia pamu na bandu baka Sapanga!”

¹¹ Kabee,

“Mwabandu ba ndema yoti munndumbalia Bambu,

mwabandu mwaboa munndumbalia.”

¹² Kabee Isaya jupwaga,

“Jwiipitila mwana mulukolu lwaka Yese,

najombi jwikuba kilongosi wa bandu bandema yoti,

nabombi biitenda kunhobale jombi.”

¹³ Henu Sapanga jojubii utumbuli ukuhobale, nunndoba juntwelakia kutogule kwoti nu lukwali kulengana nukuhobale kwinu, kuhobale kwinu kujonzukika kupete makili ga Loho jaka Sapanga.

Lihengu laka Pauli

¹⁴ Mwaalongu bangu nenamwe mi nu uwakika mwanganya kabee ntweli waamboni, umanyi woti, kabee nhwesa kubolana sapi.

¹⁵ Mu balua jenze nunhandaki majambu gingi bila kujogopa ili nhwesa kunkombosa kuhusu majambu gangi. Nhengiki hela ndaba ja waamboni waka Sapanga gojumbeki,

¹⁶ kuba ntumisi waka Yesu Kilisitu kwa bandu bandema yoti. Lende lihengu langu lu ugoni lukulandi Lijambu la Amboni laka Sapanga ili bandu bandema yoti awesa kuba litambiku lelijetake na Sapanga, litambiku le lisapisiki na Loho jaka Sapanga.

¹⁷ Henu koni nyongini na Yesu Kilisitu mii na sukukupuni kupete lihengu langu lukuntumaki Sapanga.

¹⁸ Ngase nhwesa kupwaga sindu sengi kabee sokapi, ila pe sejutei Kilisitu sukundumi nepani kwa alongo bandu banndema yoti awesa kunzetake Sapanga. Jatenda hela kwa gala ga mbwagiki nukuhenga,

¹⁹ kupete makili ga ndonduke na nginyuli, nukupete makili ga Loho jaka Sapanga. Henu suku jenda kila pandu, toka ku Yelusalemu mbaka ku Iluliko, nililandi sapi Lijambu la Amboni laka Kilisitu.

²⁰ Masoba goha mojuwa gupala nalandi Lijambu la Amboni pandu pokapi pala panga kuwai kujogwaneka lijambu laka Kilisitu, ili niisenga panani junsingi wa mundu jongi.

²¹ Ngati he gapwaga Maandiku gaka Sapanga, “Bandu boka banga kwaalandi majambu gaki bitenda kulinga,

na bandu banga kujogwa majambu gaki biitenda kumanya.”

Pauli jupala kujenda ku Loma

²² Jenze ndi ndaba bambengiki mala jingi nii-wesa kuhika kwinu.

²³ Lakini henu, ndaba nyomwi lihengu langu upandi gongoni, na ndaba yaka yingi natokuli ngamaa kuhika kwinu,

²⁴ nhobale henu kuhenga sajenu. Paniibia nyenda ku Sipania nhobale kupete kwiinu nukuketangana na mwanganya nukutogule kidogu pamu na mwanganya kabee nhobale kupata ujangati wii kuhuma kwinu.

²⁵ Lakini sajenu nyenda hoti kwa atumaki bandu baka Sapanga ku Yelusalemu.

²⁶ Ndaba bandu babunhobale Sapanga buku Makedonia nuku Akaya ahamwi kubaga misangu jabu kwa ajangati bandu baka Sapanga baabi aka kapuku ku Yelusalemu.

²⁷ Bombi beni aamwi kutenda hela, lakini sakaka bapalika kuhenga hela kwa bandu haba. Ndaba, ana bandu banga Ayaudi apatiki mbengale yiki loho yaka Ayaudi, apalika na bombi kwaajangati Ayaudi mahitaji gabu gupundema pani gahapongukiwi nagu.

²⁸ Paniijomula lihengu heli na kwaapeke nsangu hogu nampetila mwanganya panibia mwiindela kujenda ku Sipania.

²⁹ Nepani manya panihika kwinu nandetila mbengale yaka Kilisitu yingipi.

³⁰ Henu mwaalangu bangu, nundoba kupete Bambu witu Yesu Kilisitu na kupete upali go-

juleta Loho, tujangatana ngamaa kunobe kwaka Sapanga.

³¹ Nnabila niwesa kupita sapi kuhuma kwa bandu banga kuhobale baabii ku Yudea, na lihengu langu ku Yelusalemu liwesa kujetakeka na bandu baka Sapanga baabi hoku.

³² Henu Sapanga ana jupai niwesa kuhika kwinu kwa moju ukutogule ili niwesa kupomule pamu na mwanganya.

³³ Sapanga jojubii utumbuli ulukwali jubia pamu na mwanganya mwaboha! Amina.

16

Pauli jwaalamuki bandu buku Loma

¹ Mbala kummanyisa kwinu nndombu witu Foibe jojubi ntumisi kwa bandu ba bunhobale Kilisitu buku Kenikilea.

² Munzopa ndaba jaka Bambu ngati hekupa-likwa kwa bandu baka Sapanga. Munzangatia sokapi sejwiipala kuhuma kwiinu ndaba jombi jubi jwaamboni ngamaa kwa bandu bingi na kwangu nepani kabee.

³ Mwaalamukia aka Pisikila na Akula, baahenga lihengu pamu nanepani kupete utumisi waka Yesu Kilisitu.

⁴ Bombi babi tayali kukomeka ndaba jangu nepani. Nganepani pena nenunsengu mwanya ila kabee likundi la bandu ba bunhobale Kilisitu bandema yengi na bombi atenda kunsengu.

⁵ Mwaalamukia kabee bandu bi likundi la bandu ba bunhobale Kilisitu baaketangana ku nyumba jabu.

Munndamukia nkosi wangu jonumpai Epatusi jojubii ju utumbuli mu nkoa uku Asia kunhobale Yesu Kilisitu.

⁶ Munndamukia Malia jojuhengiki lihengu nga maa kwa ndaba jinu.

⁷ Munndamukia Andiloniko na Yunia, Ayaudi ajangu babaakongiki mu ligelesa pamu na nepani, bombi amanyikana ngamaa kati ji mitumi, kabee babi bandu baka Kilisitu kabula jangu nepani.

⁸ Munndamukia Ampiliato, nkosi wangu jonumpai kupete kujongana na Bambu.

⁹ Munndamukia Ulubani, jojuhenga lihengu pamu nanepani mu utumisi waka Kilisitu, munndamukia kabee nkosi wangu jonumpai Sitaku.

¹⁰ Mundamukia Apele ndaba julangi kuhobale kwaki kupete Kilisitu. Mwaalamukia kabee bandu boti baabii mu nyumba jaka Alisitobulo.

¹¹ Munndamukia Helodiana, nkolondema nzangu na kwa bandu boka ba bunhobale Kilisitu baatama mu nyumba jaka Nalikisi.

¹² Munndamuki Tulupena na Tulufosa baa-henga lihengu mu utumisi waka Bambu, nu nkosi wangu Pelisi jonumpai jojuhengiki majambu gingi ndaba jaka Bambu.

¹³ Munndamukia Lupu, mundu jojuhenga lihengu laka Bambu ngamaa bila kujogopa, na amabu baki babube na nepani ngati amabu bangu.

¹⁴ Munndamukia Asunkilito na Pulegoni na Helume na Patuloba na Heluma na alongu boka ba bunhobale Kilisitu baatama pamu naku.

¹⁵ Munndamukia Pilogo na Yulia na Nelea na nndombu waki na Olimpa pamu na bandu boti baka Sapanga baabi pamu nabu.

¹⁶ Nndamukania mwabe kwa mwabee kupete nginyuli yu upali. Bandu boti ba bunhobale Kilisitu atenda kunndamuki.

Malagalaki ga mwisu

¹⁷ Mwaalongu bangu nndoba mwaalangua bandu boti baaleta kubaganyika nakwaahenga bandu bangi akotuka kunhobale Sapanga, nukujenda kinyumi na mabole ga muliboliki. Nzepana na bandu haba,

¹⁸ ndaba bandu ngati haba ngase buntumaki Kilisitu Bambu witu, ila bagatumaki matumbu gabu beni. Kupete malobi gabu gaasapi na gukukolo, ahoa mioju ja bandu baamboni palongi jaka Sapanga.

¹⁹ Kila mundu jujowini lijambu luku jowane nukuhenga kwinu mu majambu gaamboni, nanepani ndweli nulutogulelu lwiingipi ndaba jinu. Lakini mbala mbia na malangu kupete kuhenga majambu gaamboni mwiikuba na makosa sukuhenga majambu galiya.

²⁰ Najombi Sapanga jojubii utumbuli ulukwali nga jwiikabaki kuliponda lijobi pai ja magolu giino.

Waamboni waka Bambu witu Yesu gubia pamu na mwanganya. Amina.

²¹ Timoti jojuhenga lihengu pamu nane, jutenda kunndamuki. Kabee na Lukio na Yasoni na Sosipetili na Ajaudi ajangu atenda kunndamuki.

²² Nane Taliso, joniandika balua jaka Pauli jenze ndenda kunndamuki kwi liina laka Bambo.

²³ Gayo mwenei wangu, pamu na bandu boka ba bunhobale Kilisitu baaketangana kunyumba jaki atenda kunndamuki. Elasita jojutunza lupija wa musu goni, pamu na Kwaluto, atenda kunndamuki.

²⁴ Waamboni waka Bambu witu Yesu Kilisitu ubia pamu na mwanganya mwabao. Amina.

Pauli jujomule suku ndoba Sapanga

²⁵ Henu, tunndumbalia Sapanga! Jombi juwesa kunngangamalisa mwanganya mu Lijambu la Amboni lenandi kupete Yesu Kilisitu na kulengana nukuyekuliwa sili ye yahihiki toka mwandi.

²⁶ Lakini henu usakaka hogu uyekuliwi kupete ndela ja Maandiku gaka alota baka Sapanga. Nukupete Mihilu jaka Sapanga wa yaka petapeta, usakaka hogu ubonakini kwa bandu bandema yoka ili boti awesa kuhobale nu kujetake.

²⁷ Tunndumbalia Sapanga kajika jaki jojubii na malangu, kupete Yesu Kilisitu yaka petapeta. Amina.

Amatengu
The New Testament in the Matengo language of
Tanzania: Amatengu

copyright © 2020 The Word for the World International

Language: (Matengo)

Contributor: The Word for the World Southern Africa

The New Testament in Matengo Language.

The Word for the World

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 May 2025 from source files dated 14 May 2025

68e6beac-0abf-549f-91d7-ab33f1fb6cd4